

Regionale aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling Regio Gelderland Zuid¹

2017 - 2020

---

¹ Deze regio bevat de volgende gemeenten: Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Geldermalsen, Gennep, Berg en Dal, Heumen, Lingewaal, Maasdriel, Mook en Middelaar, Neder-Betuwe, Neerijnen, Nijmegen, Tiel, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Probleemstelling	5
2.1	Aard en omvang van de problematiek in beeld	6
2.2	Landelijke cijfers.....	7
2.3	Regionale cijfers.....	8
3.	Ambities	12
3.1.	Gewenste maatschappelijke effecten, doelen en thema's op de vier pijlers van de keten	13
3.2.	Inzet landelijke voorzieningen en ontwikkelingen	20
3.3	Samenvattend overzicht	21
4.	Financiering	23
4.1	Bekostiging aanpak uit het Decentralisatiebudget DU VO	24
4.2	Globale raming kosten 2017	24
5.	Monitoren/evalueren	25
6.	Nadere uitwerking van de regionale thema's	26

1. Inleiding

Huiselijk Geweld en Kindermishandeling gaat ons allen aan. Het komt in alle lagen van de bevolking voor en heeft een ontwrichtende werking op het betreffende sociale systeem en op de samenleving als geheel.

“Ondanks een uitgebreid stelsel van preventie, hulpverlening, wetgeving en de grote inzet van deskundige beroepskrachten en vrijwilligers daalt het aantal slachtoffers niet. Jaarlijks overlijden 21 vrouwen, 13 mannen en 13 kinderen aan de gevolgen van Huiselijk geweld en Kindermishandeling”.²

Sinds de invoering van de decentralisaties zijn alle gemeenten verantwoordelijk voor de gehele ketenaanpak op het gebied van geweld in huiselijke kring. De gemeente Nijmegen heeft, als voormalige centrumgemeente, een voortrekkersrol in de regio Gelderland Zuid als het gaat om regionale afstemming over de aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling. Zoals afgesproken in de Regiovisie heeft Nijmegen het voortouw genomen in het uitwerken van de visie en het maken van afspraken over een regionale aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling. De ambities en afspraken voor deze aanpak zijn in voorliggend uitvoeringsprogramma vastgelegd. In september 2016 besluiten de colleges van de betrokken gemeenten over de vaststelling van deze Regionale aanpak. Daar waar in deze Regionale aanpak wordt gesproken over “wij” worden deze 18 gemeenten (verdeeld over twee sub-regio’s) bedoeld.

Voorafgaand aan het opstellen van deze Regionale aanpak heeft er afstemming plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de twee sub-regio’s (Rivierenland en Nijmegen) binnen een ambtelijke werkgroep. Daarnaast zijn lokale en regionale organisaties/ketenpartners, die op diverse wijzen betrokken zijn bij de keten Huiselijk geweld en Kindermishandeling, geconsulteerd. In een aantal start- en verdiepende bijeenkomsten zijn we samen met hen gekomen tot formulering van de ambities langs de vier pijlers uit de Regiovisie; preventie, signalering, stoppen geweld en duurzaam herstel.

In onze Regiovisie³ hebben we de diverse belangen van waaruit we de aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling legitimeren, vastgelegd. We vinden het van belang dat:

- rechten van mensen worden nageleefd
- onze inwoners in een gezonde en veilige omgeving kunnen leven
- “thuis” een plek is waar men zich veilig voelt, zodat men zich optimaal kan ontwikkelen
- een veilige omgeving als basisvoorwaarde aanwezig is om deel te kunnen nemen aan de samenleving.

Als genoemde leefomstandigheden niet voldoende aanwezig zijn kan dat leiden tot een problematisch – persoonlijk - functioneren. Dat kan weer leiden tot maatschappelijke uitval. Al met al zijn er persoonlijke- en maatschappelijke belangen om actie te ondernemen ter voorkoming en aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling. In onze Regiovisie worden “kennis, expertise en voorlichting met een focus op risicofactoren” als belangrijkste succesfactoren genoemd. Deze succesfactoren betrekken we bij verdere

---

² Bron: Manifest Huiselijk geweld te lijf, april 2016

³ Bijlage 1: Regiovisie “Voor een Veilig Thuis” 2015

uitwerking van de acties. Het belang van het doorbreken van de geweldsspiraal wordt uit de cijfers in bovenstaand kader nogmaals pijnlijk duidelijk, zowel voor het individu als voor de samenleving.

Tijdens bijeenkomsten en gesprekken met ketenpartners, hulpverlenende organisatie en ervaringsdeskundige zijn vooral acties genoemd die moeten leiden tot verbetering van preventie en signalering; ook het stimuleren van het gebruik van de Meldcode is veelvuldig genoemd. Daarnaast is opgemerkt dat de benodigde expertise om goed te kunnen signaleren, screenen en het langdurig, dan wel definitief, stoppen van geweld nog niet altijd voldoende beschikbaar is op de gewenste plekken. Te vaak keert het geweld na verloop van tijd weer terug. Uit onderzoek van het Verwey-Jonkerinstituut 2014⁴ blijkt met name dat de aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling in Nederland nog onvoldoende effectief is als het gaat om langdurig stoppen van geweld. Bij meer dan de helft van de kinderen is er anderhalf jaar na melding wederom sprake van geweld. Huiselijk geweld wordt door de Kring van Veiligheid “een sluipmoordenaar” genoemd.⁵ Het bestrijden van Huiselijk geweld en Kindermishandeling is geen gemakkelijke opgave; het is een complex, hardnekkig, “taai” en vaak onzichtbaar probleem dat over generaties heen wordt megedragen. De aanpak vraagt dan ook een lange adem, het bundelen van krachten, financieringsstromen en specialismen. En dan nog zal moeten blijken of we in staat zijn om Huiselijk geweld en Kindermishandeling drastisch terug te dringen.

In voorliggende notitie geven we op hoofdlijnen handen en voeten aan de ambities uit de Regiovisie, zodat we de volgende stap kunnen zetten in een effectieve en duurzame aanpak om Huiselijk geweld en Kindermishandeling te bestrijden. Hierbij kijken we niet alleen naar wat we extra gaan doen, maar maken we ook de verbinding tussen en naar wat we al doen. Om een totaalbeeld te krijgen van hetgeen lokaal, (sub)regionaal en landelijk kan worden/wordt gedaan om Huiselijk geweld en Kindermishandeling terug te dringen hebben we o.a. een inventarisatie gemaakt van lopende en gewenste acties. We willen meer eenheid en samenhang aanbrengen in preventie en signalering. Ten aanzien van Veilig Thuis Gelderland Zuid, ondergebracht bij de GGD Gelderland Zuid, is inmiddels een reeks van intensieve maatregelen ingezet op basis van regionale besluitvorming. We plaatsen deze maatregelen en ontwikkelingen in deze notitie in de context van de hele keten. Bij verdere uitwerking worden daarnaast de door de wethouders landelijk⁶ gemaakte afspraken, o.a. over een kwaliteitsinvestering in de multidisciplinaire aanpak (MDA++), betrokken.

Bij de oplading van deze Regionale aanpak zijn we uitgegaan van een integrale en multidisciplinaire aanpak met betrokkenheid vanuit de beleidsterreinen zorg, welzijn, gezondheid, jeugd, onderwijs, armoedebestrijding en veiligheid. In de uitwerking dient met de betreffende vertegenwoordigende beleidsterreinen en uitvoeringsorganisaties nog wel een concretiseringsslag gemaakt te worden. Om dit vorm en inhoud te geven doen we in deze Regionale aanpak een aantal suggesties.

De gemeente Nijmegen ontvangt via de Decentralisatie Uitkering Vrouwenopvang – verder te noemen de DU VO - middelen voor regionale inzet op de aanpak van huiselijk geweld en regionale opvang van slachtoffers. In deze Regionale aanpak vertalen we de afspraken met de regio om te komen tot verdeling van taken en middelen ten gunste van de regionale aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling. Daarnaast ontvangen gemeenten middelen voor preventie, jeugdhulp en Wmo om tot lokale uitwerking van beleid op Huiselijk geweld en Kindermishandeling te komen. Dit valt onder de lokale besluitvorming van gemeenten.

---

⁴ Bron: Effectenonderzoek G4, Doorbreken geweldspatronen vraagt om specialistische hulp

⁵ Bron: Manifest Huiselijk geweld te lijf, april 2016

⁶ VNG Commissie Gezondheid en Welzijn 8 oktober 2016 en 10 december 2015

Er zijn sub-regionale en lokale verschillen in de manier waarop de wijkteams c.q. gebiedsteam werken. De kwaliteit en de samenstelling van de teams kan verschillen. Ook de opbouw van het lokale veld verschilt. Zo kent Rivierenland de saveteams en de stad Nijmegen regieteams. Met al deze verschillende facetten wordt in de uitwerking van de thema's rekening gehouden.

Gennep behoort tot de regio Nijmegen, maar heeft voor de uitvoering van de taak Veilig Thuis te kennen gegeven aan te willen sluiten bij de regio Venlo. Voor een periode van drie jaar zijn hierover afspraken vastgelegd. Uiterlijk op 1 oktober 2017 wordt een besluit genomen over het al dan niet voortzetten van deze afspraak. Voor de overige voorzieningen vanuit de middelen DU VO maakt Gennep gebruik van het aanbod in de regio Nijmegen. De gemeente Mook en Middelaar heeft een dienstverleningsovereenkomst afgesloten met de GGD voor de uitvoering van de Veilig Thuis-taken. De gemeenten Maasdriel en Zaltbommel zijn eveneens uitzonderingen als het gaat om de bekostiging van DU VO; zij hebben zich voor wat betreft de taken van Veilig Thuis wel aangesloten bij de regio Gelderland Zuid en betalen hiervoor zelf rechtstreeks aan de GGD. Voor wat betreft crisis(opvang) en de bekostiging hiervan vallen zij onder de centrumgemeente Den Bosch. Bij de uitwerking van de acties uit deze Regionale aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vraagt dit lokaal extra afstemming (op allerlei gebieden, zoals inkoop, inkleuring sociale kaart) en duidelijke afspraken over samenwerking/bekostiging met de centrumgemeenten Den Bosch en Nijmegen.

2. Probleemstelling

In deze Regionale aanpak kiezen we er uitdrukkelijk voor om te spreken over Huiselijk geweld en Kindermishandeling. Hoewel kindermishandeling vaak in huiselijke kring voorkomt, vraagt de aanpak om een specifieke benadering. Kinderen zijn immers nog veel kwetsbaarder dan volwassenen. Veel vormen van huiselijk geweld vallen onder de term huiselijk geweld zoals partnergeweld, kindermishandeling, oudermishandeling, seksueel geweld, slachtoffers van mensenhandel, eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Dit maakt huiselijk geweld tot een breed begrip dat meerdere beleidsterreinen bestrijkt. Voor de nadere uitwerking van de definities van Huiselijk geweld en Kindermishandeling verwijzen we naar de bijgesloten Regiovisie.⁷ In deze Regionale aanpak hanteren we de term "huiselijke kring" zo breed mogelijk, aangezien het ons gaat om het voorkomen dan wel tegengaan van geweld dat vanuit het hele spectrum van de sociale omgeving van een slachtoffer kan plaatsvinden.

Naast de aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling willen we aandacht vragen voor geweld in afhankelijkheidsrelaties. Deze vorm van geweld wordt uitgeoefend door professionals of vrijwilligers tegen hun cliënten of door cliënten onderling. We zien deze vorm van geweld als een onwenselijke inmenging in iemands levenssfeer en in strijd met de belangen die iemand heeft om zich veilig te kunnen voelen. Deze vorm van geweld kan bijvoorbeeld voorkomen bij intramurale woonvormen, in het onderwijs en de kinderopvang, bij vrijwilligersorganisaties en sportverenigingen, maar ook in het geval van het verlenen van mantelzorg. Als gemeenten hebben wij geen zicht op deze vormen van geweld, tenzij ze tot een melding leiden. We oefenen hier dan ook geen rechtstreekse invloed op uit. In de contacten die we vanuit onze beleidsvelden met betrokken instanties en instellingen hebben vragen we aandacht voor deze problematiek en ook om beschikbaarheid van een gerichte aanpak om geweld in afhankelijkheidsrelaties terug te dringen.

---

⁷ Bijlage 1: Regiovisie "Voor een Veilig Thuis" 2015

In het onlangs door de Tweede Kamer geratificeerde Verdrag van Istanbul, verbindt Nederland zich aan het hanteren van een gender sensitieve aanpak. De implicaties van een genderspecifieke benadering van Huiselijk geweld en Kindermishandeling zijn in onze regio nog niet verkend. De gender sensitieve aanpak dient bij de actualisatie van deze Regionale aanpak te worden toegevoegd, zowel beleidsinhoudelijk als qua vertaling naar uitvoering. Genderspecifiek kan als volgt worden omschreven: Het gaat hier om vormen van machtsongelijkheid tussen mannen en vrouwen, stereotype rolpatronen en verwachtingen die daaruit voortkomen over het gedrag van mannen en vrouwen, die kunnen leiden tot het ontstaan en in standhouden van huiselijk geweld.⁸

Huiselijk geweld en Kindermishandeling vinden vrijwel altijd plaats binnen een relatie met een ongelijke mate van afhankelijkheid en met scheve machtsverhoudingen. Slachtoffers ervaren vaak continue een gevoel van onveiligheid, stress en angst. Naarmate de afhankelijkheid groter is, neemt de impact op het slachtoffer toe. Vaak is ingrijpen van buitenaf nodig om het geweld te stoppen. Soms vrijwillig, maar vaker in een gedwongen kader. Zeker wanneer geweld al langer speelt (soms intergenerationeel) is het werken aan het duurzaam oplossen van geweld geen eenvoudige opgave. Patronen van geweld zijn inmiddels in de dynamiek van een relatie of (gezin)systeem ingeslepen en problemen hebben een structureel karakter gekregen.

2.1 Aard en omvang van de problematiek in beeld

Huiselijk geweld en Kindermishandeling zijn nog steeds geen gemakkelijke onderwerpen. Signalen worden niet of niet tijdig herkend en veel hulpverleners vinden het moeilijk om het onderwerp bespreekbaar te maken. Dit probleem wordt geconstateerd door het Verwey Jonkerinstituut⁹. Deze constatering werd in de regionale werkbijeenkomsten onderschreven.

Voor wat betreft de aard van de problematiek zijn er in deze bijeenkomsten op de pijlers van de Regiovisie de volgende punten genoemd:

- Bij preventie:
  - o Er rust nog een taboe op het bespreekbaar maken van Huiselijk geweld en Kindermishandeling.
  - o Er kan door cliënten zelf en door professionals nog meer en beter/eerder gebruik worden gemaakt van het sociale netwerk van cliënten.
- Op het gebied van signalering:
  - o Er is onbekendheid over wat er binnen de grenzen van Huiselijk geweld en Kindermishandeling valt, zoals bijvoorbeeld verwaarlozing en financiële uitbuiting;
  - o Er wordt nog te vaak niet of erg laat gesignaleerd;
  - o Er is nog onduidelijkheid over wat te doen bij vermoedens, zowel bij burgers als professionals;
- Bij stopzetten geweld:
  - o Er is nog te weinig ingezoomd op specifieke acties (en onderlinge samenhang/samenwerking) die kunnen worden ingezet; samenwerking in de keten dient te worden versterkt;
  - o De aanpak is nog te weinig gericht op duurzaam herstel;
- Ten aanzien van duurzaam herstel:
  - o De kwaliteit van de hulpverlening bij structurele en ernstige gevallen van Huiselijk geweld en Kindermishandeling is nog ontoereikend;

---

⁸ Bron: Samenvatting van rapport van Regioplan, genderscan aanpak huiselijk geweld, december 2013

⁹ Bron: Verwey-Jonker Instituut 2014

Het beleidsveld en het spectrum Huiselijk geweld en Kindermishandeling is aan wijziging onderhevig (o.a. MDA++, genderproblematiek en mensenhandel). Dit maakt dat er in een complexe omgeving gewerkt wordt aan een lastig te bestrijden problematiek. Gemeenten, instellingen, organisaties en ervaringsdeskundigen moeten nog meer dan nu al het geval is gaan samenwerken en specialisten inschakelen om vanuit diverse invalshoeken te komen tot oplossingen. Deze ketenoverstijgende samenwerking is van doorslaggevend belang voor het definitief stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling, zeker waar er sprake is van structureel en/of intergenerationeel geweld. Het begrip veiligheid wordt in de zorgwereld anders geïnterpreteerd dan in de justitiewereld. De zorg kent een oriëntatie op de persoon en is gericht op behandeling. Justitie is georiënteerd op een veilige en rechtvaardige samenleving en gebruikt daartoe drang- en dwangmiddelen en is gehouden aan strikte vaak bureaucratische structuren. Zorg kent ook drang- en dwangmaatregelen, maar uitsluitend in samenwerking met de justitieketen. In de praktijk komen deze werelden niet automatisch samen. Zo zie je bijvoorbeeld dat als het gaat om huiselijk geweld in een gezinssituatie de zorgketen focust op een veiligheidsplan voor de kinderen en er niet automatisch contact wordt gezocht met de justitieketen om te beoordelen of er drangmogelijkheden zijn (bijvoorbeeld een voorwaardelijke straf met begeleiding voor de pleger).

Huiselijk geweld en Kindermishandeling raakt niet alleen de slachtoffers, maar ook de plegers en getuigen ervan. Vaak zijn plegers eerder slachtoffer geweest en is er sprake van een intergenerationeel probleem. Dit vraagt om een andere interventie dan het bieden van zorg aan een getuige. Bij plegers van huiselijk geweld of kindermishandeling kan er sprake zijn van het plegen van een strafbaar feit.

2.2 Landelijke cijfers

Huiselijk geweld is de meest voorkomende vorm van geweld in Nederland. Volgens Movisie is van alle vrouwen en mannen tussen de 18 en 70 jaar 45% ooit slachtoffer geweest van huiselijk geweld, als kind, partner of ouder. Geschat wordt dat jaarlijks in Nederland minstens 200.000 personen slachtoffer worden van (evident) huiselijk geweld dat wordt gepleegd door ongeveer 100.000 à 110.000 verdachten. Bij de verdachten is 87% man en 13% vrouw. Bij de slachtoffers van evident huiselijk geweld is ongeveer 60% vrouw en 40% man. Ruim een derde van de slachtoffers geeft aan ook dader te zijn. Ruim een derde van de groep plegers die met justitie in aanraking komt, pleegt binnen 2 jaar opnieuw een geweldsdelict. Ruim 70 procent van deze groep heeft een justitieel verleden. Bijna de helft kampt met alcoholproblemen en maakt zich naast huiselijk geweld vaker schuldig aan geweldsmisdrijven.¹⁰

Inschatting is dat elk jaar 1 op de 20 ouderen wordt mishandeld door partner, familie, huisvrienden of zorgverleners. Mensen met een beperking, asielzoekers en illegale vluchtelingen lopen een verhoogd risico.¹¹

In Nederland zijn elk jaar naar schatting 118.000 kinderen (ruim 3% van de kinderen tussen 0 en 18 jaar) slachtoffer van kindermishandeling. Meestal gaat het om emotionele en/of fysieke verwaarlozing. Daaronder is er een grote groep kinderen die opgroeit in een onveilig thuis waar huiselijk geweld speelt. Bij ruim een kwart van de incidenten zijn kinderen getuige geweest van het geweld.¹² Onderzoek heeft uitgewezen dat het risico op kindermishandeling ruim acht keer groter is in gezinnen met zeer laag opgeleide ouders. Werkloosheid van beide ouders blijkt het risico bijna vijf keer te vergroten. Een andere risicogroep vormen kinderen met een verstandelijke, lichamelijke of visuele beperking.

---

¹⁰ Bron: Factsheet Movisie 2013

¹¹ Bron: Factsheet Movisie 2013

¹² Bron: Factsheet Movisie 2013

Daarnaast worden hogere risico's genoemd voor één oudergezinnen, gezinnen met drie of meer kinderen en stiefgezinnen.¹³ Andere risico's zijn psychiatrische problematiek bij (één) van de ouders, wanneer er sprake is van (alcohol)verslaving binnen het gezin. Ook weinig sociale steun wordt als risicofactor gezien.

Het Landelijk Centrum voor Seksueel en Familiaal geweld geeft op haar website aan dat 1 op de 8 vrouwen en 1 op de 25 mannen ooit is verkracht. Het gaat hierbij om ca. 100.000 slachtoffers per jaar. Hiervan is 90% vrouw en 10% man. In 6% van de gevallen is de dader een vrouw. Het verkrachtingsrisico is tussen de 12 en 24 jaar 4x zo groot. Verstandelijk beperkten zijn 4x vaker slachtoffer.¹⁴

Steeds meer kinderen krijgen te maken met de scheiding van hun ouders. Jaarlijks gaat het om circa 70.000 kinderen. Ook het aantal vechtscheidingen stijgt aanzienlijk. 20% van de scheidingen kan gekarakteriseerd worden als een vechtscheiding, zo blijkt uit onderzoek van TNS NIPO. En het aantal scheidingen is nog steeds groeiende. Volgens de Kinderombudsman komen er jaarlijks circa 3.500 kinderen bij die ernstig last hebben van een vechtscheiding. In totaal zijn er in Nederland 16.000 minderjarige kinderen die ernstig lijden onder de vechtscheiding van hun ouders.¹⁵ Driekwart (74%) van de ouders die zeggen dat hun echtscheiding een vechtscheiding was, geeft aan dat hun kinderen meer geleden hebben onder de scheiding dan nodig was. Een derde (32%) stelt dat de kinderen niet centraal stonden. Achteraf gezien is 85 procent van deze ouders niet tevreden over de manier waarop ze samen, als koppel, met hun kind(eren) gecommuniceerd hebben over de scheiding. Dit blijkt uit onderzoek van het programma één vandaag onder 4.500 gescheiden ouders, waarvan bijna 1.500 (33%) aangeven de breuk als een vechtscheiding te hebben ervaren.¹⁶

De gevolgen van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling zijn niet altijd meteen zichtbaar en kunnen zich soms pas op latere leeftijd openbaren. Het leidt tot problemen op emotioneel gebied en heeft gevolgen voor opleiding, werk en de financiële situatie. Ook kan het geweld leiden tot verslavingsproblemen, suïcidepogingen, lichamelijk letsel of gedragsproblemen. Het blijkt lastig te zijn om de kosten van huiselijk geweld en kindermishandeling in beeld te brengen. Ze doen zich voor op drie vlakken: (1) gebruik van (officiële) diensten als politie, justitie, gezondheidszorg, opvang e.d., (2) verzuimkosten werkenden en (3) het menselijk lijden. Met name deze laatste is lastig te kwantificeren. Naar de andere twee onderdelen werd in 2010 en 2011 onderzoek gedaan en een schatting gemaakt van de kosten; ca. 280 miljoen voor (1) en ca. 192 miljoen voor (2).¹⁷

2.3 Regionale cijfers

Als we landelijke cijfers huiselijk geweld omrekenen naar onze regio zijn er jaarlijks naar schatting 6.500 slachtoffers. Doen we hetzelfde met landelijke cijfers kindermishandeling dan betekent het dat er in onze regio circa. 3.500 slachtoffers zijn in de leeftijdscategorie tot 18 jaar.

In de in 2014 uitgekomen monitor van de GGD wordt gemeld dat 8% van de inwoners van Gelderland Zuid aangeeft ooit slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld.¹⁸ In hiernavolgend overzicht een weergave van de afzonderlijke gemeenten op basis van onderzoek van de GGD in de regio Gelderland Zuid.

¹³ Bron: Kinderen Veilig Actieplan Aanpak Kindermishandeling 2012-2016, Ministerie VWS

¹⁴ Bron: Factsheet Centrum Seksueel Geweld, website augustus 2016

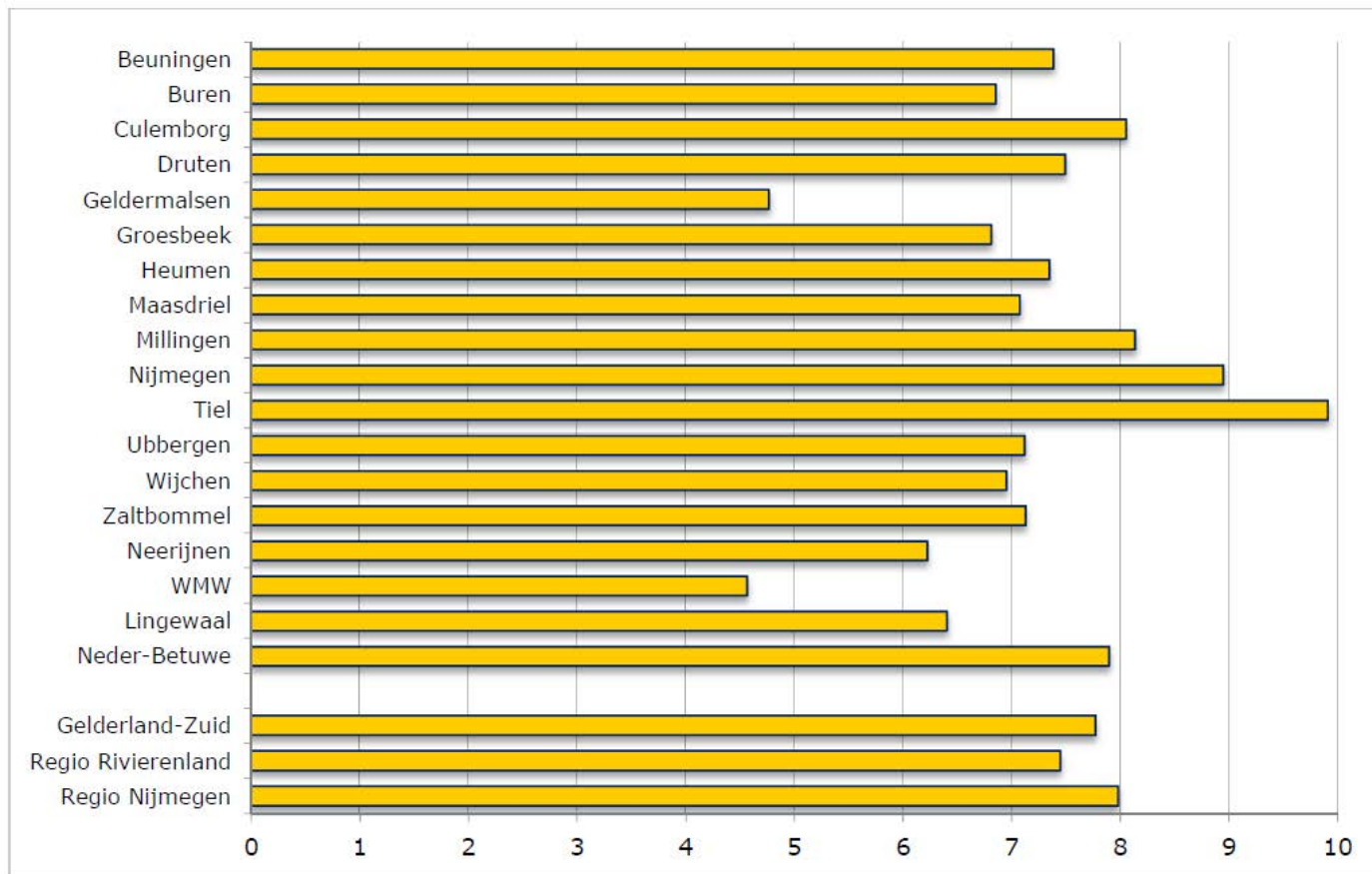
¹⁵ Bron: Kinderombudsman 2015

¹⁶ bron: onderzoek één vandaag, augustus 2013

¹⁷ Bron: Factsheet Movisie 2013

¹⁸ Bron: GGD Volwassenen en ouderenmonitor Gelderland zuid, maart 2014

Vrouwen zijn significant vaker het slachtoffer van huiselijk geweld dan mannen (11% versus 5%) en huiselijk geweld komt in de leeftijdsgroep 19 tot 65 jaar vaker voor dan bij 65-plussers (9% versus 4%). Het gaat in de meeste gevallen van huiselijk geweld om 'psychisch en/of emotioneel geweld' (regio Rivierenland 5%, regio Nijmegen 6%), gevolgd door lichamelijk geweld (beide regio's 4%). Ongewenste seksuele toenadering en seksueel misbruik worden het minst genoemd. Deze twee vormen van huiselijk geweld komen allebei voor bij 1% van de inwoners van beide regio's. In de meeste gevallen worden ex-partners en (stief)ouder(s) genoemd als de daders van het huiselijk geweld (deze worden allebei door 3% genoemd).

In heel 2015 heeft Veilig Thuis GZ 659 meldingen ontvangen en 2.830 adviezen verstrekt.

In de eerste helft van 2016 is Veilig Thuis Gelderland-Zuid ruim 2.200 keer benaderd. Hierbij ging het om 970 meldingen van een vermoeden van Huiselijke Geweld of Kindermishandeling, waarbij 15% betrekking op een situatie, waarover al eerder was gemeld (dubbele meldingen). Van deze 970 meldingen:

- Is ca. 70% afkomstig van de politie.
- Is ca. 10% afkomstig van een niet-professional (familielid, bekende of buurtgenoot).
- Betreft ca. 60% een vermoeden van kindermishandeling
- Is 30% afkomstig uit de gemeente Nijmegen.

Veilig Thuis is 1230 om advies gevraagd. Van deze adviesvragen:

- Betreft het > 80% een mogelijke situatie van kindermishandeling
- Is 25% afkomstig van een niet-professional (familielid, bekende of buurtgenoot).
- Is 30% afkomstig van een (huis)arts of verpleegkundige en betreft het een adviesvraag aan de Vertrouwensarts.

In deze Regionale aanpak betrekken we ook seksueel geweld. Het Centrum Seksueel en Familiaal Geweld¹⁹ heeft over het eerste kwartaal van 2016 de volgende aantallen en soorten geweld geregistreerd:

Type geweld	Aantal slachtoffers
Seksueel geweld	
<i>Acuut (≤ 7 dagen)</i>	5
<i>Niet-acuut (> 7 dagen)</i>	9
Familiaal geweld	
<i>Acuut (< 24 uur)</i>	1
<i>Niet-acuut (> 24 uur)</i>	2
Seksueel familiaal geweld²⁰	
<i>Acuut (≤ 7 dagen)</i>	4
<i>Niet-acuut (> 7 dagen)</i>	9
Totaal aantal slachtoffers	30

Slachtoffers van acuut geweld worden opgevangen op SFG-locatie Spoedeisende Hulp van het Radboudumc. Slachtoffers van niet-acuut geweld worden geholpen via SFG-locatie UGC Heyendaal.

¹⁹ Gelderland midden en zuid

²⁰ Dit betreft verkrachting of aanranding door een persoon uit de familiale kring van het slachtoffer, bv de partner, broer, oom of neef

Vanaf maart 2013 tot maart 2016 hebben zich de volgende slachtoffers gemeld bij het Centrum Seksueel en Familiaal Geweld²¹:

	Seksueel geweld %	Familiaal geweld %
Geslacht		
<i>Vrouw</i>	94	92
<i>Man</i>	6	8
Leeftijdscategorie		
<18	40	0 ²²
≥18	60	100
Cognitieve beperking	18	6
Huidig gebruik van psychiatrische medicatie ²³	24	25
Eerder seksueel of familiaal geweld	29	61
Huidig gebruik van psychosociale hulpverlening	53	39
Politiebetrokkenheid		
Politiebetrokkenheid in SFG	88	56
Aangifte	44	48

Bijna 300 mensen uit Gelderland-Zuid hebben in 2015 een beroep gedaan op de expertise, begeleiding en/of opvang beschikbaar bij Moviera (via back-office). Van dat aantal is er met ca. 60% een intake gedaan en vervolgens een ambulante traject ingezet of opvang met begeleiding geboden, 25% is doorverwezen naar ketenpartners, in 15% van de meldingen kon worden volstaan met consulatie & advies. Bij de mensen met wie een intake is gedaan ging het in bijna driekwart van de gevallen om partnergeweld en bij ca. 10% om stalking. Bij de resterende groep ging het om diverse vormen van geweld, waaronder eer gerelateerd geweld, loverboyproblematiek, oudermishandeling en jonge moederproblematiek.

Regionale cijfers over (v)echtscheidingsproblematiek en de gevolgen voor kinderen zijn nog niet beschikbaar. Uit een steekproefsgewijze telling bij Jeugdbescherming Gelderland waarbij echtscheidingsproblematiek als grondslag voor casuïstiek is genomen, komt voor de regio Nijmegen in 2015 een aantal van 300 casussen naar voren. De cijfers voor de regio Rivierland zijn bij het uitbrengen van deze notitie nog niet beschikbaar. Deze worden op een later moment als addendum aan deze notitie toegevoegd.

In het op te zetten monitoringssysteem voor deze Regionale aanpak willen we het totale bereik van slachtoffers en daders in beeld gaan brengen. Voor het opzetten van een monitoringssysteem voor deze Regionale aanpak is de beschikbaarheid en kwaliteit van adequate (management)informatie essentieel. Alleen dan is het mogelijk een volledig

²¹ Afgeronde percentages gerekend over totaal aantal slachtoffers dat zich meldde tussen januari 2013 en januari 2016. Onderzoek uitgevoerd door Vrouwenstudies Medische Wetenschappen Radboudumc

²² Kindermishandeling < 18 jaar heeft een eigen routing binnen het Radboudumc via de werkgroep Kindermishandeling en komt derhalve niet in het Centrum SFG Nijmegen terecht

²³ Psychiatrische medicatie zijn anti-depressiva, anti-psychotica, anxiolytica/hypnotic, stemmingsstabilisatoren en stimulantia

beeld van slachtoffers en daders en van de uitvoering van casussen te realiseren, (prestatie)indicatoren te ontwikkelen en een goede evaluatie op de ambities uit te voeren (zie ook paragraaf 5). Meteen bij de start van de uitwerking van deze Regionale aanpak doen we hiervoor nadere voorstellen.

3. Ambities

Bij de uitwerking van de ambities baseren we ons op de Regiovisie. In deze Regiovisie bezien we Huiselijk geweld en Kindermishandeling niet als een geïsoleerd probleem tussen pleger en slachtoffer. We werken vanuit de overtuiging dat inwoners van de Regio Gelderland Zuid (kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen) recht hebben op een veilige sociale omgeving, waarin zij zich gezond kunnen ontwikkelen en optimaal kunnen participeren. Veiligheid staat hierbij voorop. Specifieke aandacht hebben we voor kinderen, vrouwen en ouderen, want zij zijn immers het meest kwetsbaar voor Huiselijk geweld en Kindermishandeling.

We streven ernaar dat de aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling een meer integraal onderdeel wordt van de decentralisaties in het sociale domein. Ons uitgangspunt is dat iedereen zo goed en veilig mogelijk in zijn eigen leefomgeving moet kunnen opgroeien, zich ontwikkelen en deelnemen aan de samenleving. Om dit te bereiken werken we samen in de keten, ieder vanuit z'n eigen rol en verantwoordelijkheid. Deze samenwerking in de keten kunnen we versterken door meer focus aan te brengen op het gezamenlijk te bereiken doel, in plaats van te redeneren vanuit het eigen (organisatie)belang.

Een van de taken van de overheid (en de zorgverzekeraars) is te sturen op een goede samenwerking binnen de keten en de beschikbaarheid van de juiste zorg op het juiste moment. Randvoorwaarden hiervoor zijn dat de verschillende partijen elkaars expertise kennen en de hulp van anderen inroepen als zij zelf niet deskundig genoeg zijn. Een andere belangrijke randvoorwaarde bij de uitwerking van beleid in zorg en welzijn is dat we ervoor zorgen dat er voldoende specialistische kennis wordt georganiseerd en beschikbaar is in de reguliere zorg- en veiligheidsketen gericht op een duurzame aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling.

Om de aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling vorm en inhoud te geven werken we systeemgericht en vanuit een ketenaanpak met partners, instellingen en organisaties samen op de gebieden zorg en veiligheid. De ketensamenwerking bij de aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling rust op de in de Regiovisie genoemde vier pijlers: preventie, signalering, stoppen geweld en duurzaam herstel.

Deze vier pijlers lichten we in paragraaf 3.1. nader toe en vertalen we op basis van afstemming met ketenpartners en organisaties/instellingen in gewenste maatschappelijke effecten en doelen. Op basis van de werkbijeenkomsten met ketenpartners en regiogemeenten benoemen we 10 relevante thema's die we in 2016, 2017 en 2018 regionaal, Gelderland Zuid, al in gang hebben gezet, uit willen breiden en/of nog op willen gaan pakken. De agenda voor 2019 en 2020 wordt opgesteld op basis van een tussentijdse evaluatie op de behaalde resultaten. Het één op één koppelen van de thema's aan één pijler is lastig, omdat het thema vaak betrekking heeft of doorwerkt op meerdere onderdelen of in de hele keten (vier pijlers). Om toch de relatie met de pijlers en bijbehorende doelen te kunnen leggen, ordenen we de thema's naar die pijler waar de activiteiten het sterkst aan gerelateerd zijn; uit de tekst blijkt of er ook een relatie is met de overige pijlers.

In 3.3. gaan we in op de samenhang tussen regionaal op te pakken thema's en de lokale uitvoeringsagenda. In de samenvattende tabel laten we zien hoe de thema's lokaal en regionaal aansluiten op de vier pijlers.

3.1. Gewenste maatschappelijke effecten, doelen en thema's op de vier pijlers van de keten

1. **Preventie:** het voorkomen van Huiselijk geweld en Kindermishandeling.

Toelichting

Bij preventie gaat het om het doorbreken van het taboe op het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling, versterken van het bespreekbaar maken van opvoedings- en relatieproblemen en het vergroten van de weerbaarheid van kinderen en volwassenen die met deze problemen te maken krijgen. Belangrijk hierbij is het in de basisinfrastructuur op lokaal niveau bieden van voldoende opvoedingsondersteuning en ondersteuning bij gezins- en relatieproblemen om erger te voorkomen. Tevens is het van belang dat persoonlijke netwerken voldoende worden benut waardoor draagkracht van mensen kan worden versterkt. Ander thema bij preventie is het aanwezig zijn van voldoende weerbaarheid bij kinderen door ze te leren dat ze nee mogen zeggen en hulp kunnen vragen als er dingen gebeuren die niet prettig zijn. Bewustwording dat ouderenmishandeling bestaat vormt een ander thema. Als belangrijk regionaal thema lichten we deskundigheidsbevordering er uit. Is er voldoende expertise bij professionals en vrijwilligers om signalen op te pakken van Huiselijk geweld en Kindermishandeling? Weten burgers en professionals hoe ze het bespreekbaar kunnen maken en wat ze vervolgens kunnen doen?

Gewenst maatschappelijk effect: *Mensen nemen verantwoordelijkheid om respectvol met elkaar om te gaan en weten hoe, waar en wanneer zij hulp nodig hebben bij huiselijk geweld en kindermishandeling.*

Waar streven we naar:

- 1.1. Mensen durven hulp te vragen bij de opvoeding en weten waar zij deze kunnen vragen. Zij zijn zich bewust van de negatieve effecten van huiselijk geweld en kindermishandeling en ondernemen daarom actie en vragen hulp.
- 1.2. Mensen durven hulp te vragen bij relationele en gezinsproblemen, waaronder (v)echtscheidingen.
- 1.3. Mensen benutten het sociale netwerk vroegtijdig om erger te voorkomen; ook door professionals.
- 1.4. Versterken van kennis bij professionals over risicofactoren die tot huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen leiden en zorgen ervoor dat mensen toe geleid worden naar passende hulp.
- 1.5. Kinderen en andere risicogroepen beter weerbaar maken

Welke thema's pakken we regionaal op:

Vechtscheidingen

Het aantal problematische echtscheidingen stijgt. De wachtlijsten bij Entrea voor Ouderschap na Scheiding (ONS) lopen voortdurend op en het aantal Ondertoezichtstellingen bij echtscheidingsproblematiek stijgt in onze regio. Zie ook paragraaf 2.3; de regionale cijfers.

Echtscheidingsproblematiek heeft altijd invloed op het welzijn van betrokken kinderen. In het geval van vechtscheidingen is er sprake van een dermate conflictueuze situatie dat de kinderen in hun ontwikkeling worden bedreigd. Deskundigen²⁴ zijn het er over eens dat het betrekken van kinderen in een vechtscheiding als een vorm van kindermishandeling moet worden gezien. Geestelijk geweld en emotionele verwaarlozing kunnen immers net zo schadelijk voor kinderen zijn als lichamelijk geweld. Kinderen in dergelijke situaties

---

²⁴ Bron: adviesrapport van de Kinderombudsman "Vechtende ouders, het kind in de knel", 31 maart 2014

hebben zelf vaak niet de mogelijkheid en de middelen om hulp in te schakelen. Daarom is het ontzettend belangrijk dat deze kinderen beschermd worden voor de schadelijke gevolgen van een vechtscheiding tussen hun ouders.

De subregio's Nijmegen en Rivierenland willen de komende jaren extra investeren in het voorkomen of verminderen van de schade die kinderen ondervinden door (v)echtscheidingen. Dit doen we door een meer samenhangend aanbod rondom (v)echtscheiding problematiek te organiseren. Van lichte opvoedingsondersteuning tot specialistische ingekochte zorg in het kader van omgangsbegeleiding. Door nadrukkelijker en nauwer samen te gaan werken willen we komen tot een gezamenlijke en op elkaar aansluitende aanpak en een effectievere werkwijze om de hulp bij deze problematiek efficiënter en preventiever in te richten.

Deskundigheidsbevordering

Het is van belang dat beroepsgroepen zich een basis aan kennis en vaardigheden eigen maakt. Het gaat, afhankelijk van de rol van de professional/persoon, om deskundigheidsbevordering in het toepassen van de Meldcode, het signaleren/communiceren/handelen en uitvoeren ervan en risicotaxatie. Scholingen kunnen worden georganiseerd voor professionals uit meerdere beroepsgroepen tegelijk. Maar bij het organiseren van scholing is het wel van belang af te stemmen op de rol die de professional heeft in de keten. Voor medewerkers leerplicht zijn bijvoorbeeld deels weer andere vaardigheden relevant dan voor medewerkers van scholen of lokale zorgnetwerken. Prioriteit regionaal ligt wat ons betreft nu bij de deskundigheidsbevordering van medewerkers van de wijkteams c.q. gebiedsteams waar het gaat om het kunnen hanteren van de Meldcode.

Het is een lokale verantwoordelijkheid van gemeenten om keuzes te maken / accentverschillen aan te brengen in lokale behoefte aan deskundigheidsbevordering, waaronder het op orde hebben van de basiskennis (o.a. risicotaxatie, Veiligheidsplan) over Huiselijk geweld en Kindermishandeling. Dit gebeurt dan ook met lokale middelen. Bij professionals uit de kinderopvang en het onderwijs en zorgaanbieders is het hun verantwoordelijkheid om medewerkers te scholen, zodat ze kunnen werken volgens de Meldcode. Als gemeenten sturen we hierop door middel van prestatieafspraken, vastleggen in bestekken en monitoring in kwartaalgesprekken en bij werkbezoeken.

2. **Signalering:** *het in een vroeg stadium opsporen van Huiselijk geweld en Kindermishandeling, zodat kan worden voorkomen dat een ontstane situatie verergert.*

Toelichting:

Tweede onderwerp van de keten: het signaleren. Hoe is het ongewenste gedrag herkenbaar? Speciale aandacht daarbij is nodig voor emotionele verwaarlozing; een grijs gebied en een relatief nieuwe vorm van geweld gepleegd door mantelzorgers; geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA). Omdat het bespreekbaar maken van en het aanspreken op Huiselijk geweld en Kindermishandeling in de signaleringsfase zo mogelijk nog lastiger dan bij preventie is het belangrijk dat er voldoende (en bereikbare) contactpersonen en specialisten (aandachtsfunctionarissen) in het netwerk aanwezig zijn. Om een goede risico-inventarisatie te kunnen maken dient er expertise beschikbaar te zijn, dan wel te worden ontwikkeld. Deskundigheidsbevordering (waaronder werken met de Meldcode) is voor de gehele keten een speerpunt en speelt bij signalering vooral als het gaat om deskundigheid passend bij de functie die de professional vervult. Ook is een sluitende samenwerking tussen organisaties en professionals van belang.

Gewenst maatschappelijk effect:

Mensen herkennen huiselijk geweld / kindermishandeling, kunnen het bespreekbaar maken en weten hoe te handelen.

Waar streven we naar:

- 1.1. Er is een nauwere samenwerking tussen organisaties, waardoor er eerder en beter vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid (rollen, taken, verantwoordelijkheden, houding en gedrag) wordt gesignaleerd.
- 1.2. Versterken van een gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel van professionals het eigen vakgebied overstijgend.
- 1.3. Creëren van betere randvoorwaarden voor professionals om te kunnen signaleren, zoals kennis, vaardigheden (gespreksvoering en handelingsvaardigheden), bekendheid met signalerings- en taxatie-instrumenten (VIR, ZRM, Meldcode), collegiale steun, beschikbare tijd.
- 1.4. Organiseren van voldoende waarborgen voor handelingsbevoegdheid en veiligheid van professionals.
- 1.5. Voldoende vertrouwen creëren bij de leden van het “slachtoffersysteem” en het persoonlijke netwerk om een gesprek te durven voeren bij vermoedens /over een problematische situatie.
- 1.6. Bewustwording en stimulering van scholen over hun rol en kwaliteiten, kennis en vaardigheden bij het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Welke thema's pakken we regionaal op?

Aandachtsfunctionarissen

Het belang van het aanwijzen van aandachtsfunctionarissen Huiselijk geweld en Kindermishandeling in organisaties is dat ze expertise hebben over signaleren en de aanpak van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Zij vormen een soort van spin in het web, de expert in de organisatie, van waaruit kennis kan worden uitgezet in organisaties en van waaruit gezorgd wordt voor onderlinge uitwisseling van kennis. De expertise kan worden ingezet op casussen, maar de kennis kan ook breder in organisaties worden benut. Een aandachtsfunctionaris draagt bij aan het borgen van kennis over de aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling binnen een organisatie. Kwaliteit kan worden gewaarborgd door aansluiting bij een landelijke of regionale vakgroep. Collega's kunnen er terecht voor advies/ondersteuning bij vermoedens van geweld, vragen over het signaleren, hoe te handelen etc. Een aandachtsfunctionaris kan er aan bijdragen dat professionals in de organisatie ook daadwerkelijk de stappen van de Meldcode hanteren. Professionals die werken volgens de Meldcode grijpen drie keer vaker in bij vermoedens van kindermishandeling. Diverse organisaties hebben al een aandachtsfunctionaris, er is echter geen goed zicht op het functioneren ervan, onderlinge afstemming en de mate waarin er aandachtsfunctionarissen aangesteld zijn. We stimuleren organisaties om aandachtsfunctionarissen aan te wijzen. Dat doen we onder andere door de huidige stand van zaken te checken en jaarlijks enkele bijeenkomsten van de aandachtsfunctionarissen te faciliteren. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden/haalbaarheid om een financiële stimuleringsimpuls te geven aan organisaties die een aandachtsfunctionaris hebben. Veelal is een aandachtsfunctionaris namelijk een hulpverlener die voor een aantal uur per week aanvullende taken heeft en dus geen aparte functionaris.

Ouderenmishandeling

Ouderen zijn door de mate van afhankelijkheid en een verminderde fysieke en mentale weerbaarheid extra kwetsbaar voor huiselijk geweld. In het kader van het landelijke actieplan “Ouderen in veilige handen” heeft de GGD de afgelopen drie jaar uitvoering gegeven aan het Plan van Aanpak Ouderenmishandeling Regio Gelderland Zuid 2013-2015. Evaluatie heeft duidelijk gemaakt dat verdere ontwikkeling nodig is. Hiervoor zijn drie thema's benoemd:

1. **Versterken netwerk aandachtsfunctionarissen:** Er is versterking nodig in het organiseren van het delen van kennis en expertise en het inrichten van samenwerkingsstructuren ter voorkoming of stopzetting van gesignaleerd geweld; aandacht voor o.a. de afstemming met Veilig Thuis en de politie. Via het Borgingsplan Ouderenmishandeling 2016-2018 wordt hier invulling aan gegeven.
2. **Versterken ketensamenwerking financiële uitbuiting:** De zogenaamde “Regionale alliantie Veilig Ouder worden” is bezig met de inrichting van een integrale ketenaanpak op financiële uitbuiting waarin relevante partners samenwerken. Beoogd wordt door o.a. casuïstiekbespreking specifieke hiaten in de keten in onze regio op te sporen en op te lossen, handelingsafspraken te maken en vast te leggen en opgedane kennis en afspraken over de werkwijze te verankeren bij de betrokken ketenpartners. Om dat te realiseren wordt er een sociale kaart gemaakt, casuoverleg georganiseerd, een handelingsprotocol ontwikkeld, voorlichtingsmateriaal verspreid en worden acties ondernomen om het in bestaande structuren te borgen.
3. **Versterken kennis over ouderenmishandeling en geweld in afhankelijkheidsrelaties door mantelzorgers:** Het risico van overbelaste mantelzorgers en daardoor ouderenmishandeling kan een toenemend probleem worden. We inventariseren aandachtspunten in onze regio en volgen landelijke ontwikkelingen/pilots op dit terrein. De hierbij opgedane kennis vertalen we naar onze regio en gaan we benutten voor het vormgeven van een eigen aanpak.

3. **Stopzetten geweld:** *stoppen van onwenselijk gedrag en veiligheid terugbrengen in het cliëntsysteem*

Toelichting:

De derde pijler is het stopzetten van geweld. Veilig Thuis vervult hierin een cruciale rol. Er loopt inmiddels een stevig pakket aan maatregelen om de kwaliteit van Veilig Thuis te versterken. Daarbij kan de samenwerking in de keten verder versterkt worden door ketenpartners in positie te brengen als het gaat om het gebruik maken van drang- en dwangmaatregelen. De vertrouwensband met de cliënt maakt het voor sommige hulpverleners lastig om de stap naar drang en dwang te zetten. Daar waar bij hulpverlening op basis hiervan een drempel ontstaat voor samenwerking gaan we het gesprek aan om gezamenlijk mogelijkheden tot stopzetten geweld te onderzoeken.

Deskundigheidsbevordering van professionals betekent dan ook dat professionals uit zowel zorg- als justitieketen weten hoe ze de afstemming onderling moeten opzoeken. In dit kader is bewustwording van gezamenlijke mogelijkheden om ook het slachtoffer vanuit de strafketen te ondersteunen in de aanpak, een aandachtspunt. Hierbij valt te denken aan Aware, afspraak op locatie bij de politie, of afspraak op persoon. Deze inzet kan ondersteunend zijn om de veiligheid te borgen. Daarnaast is het ook van belang dat slachtoffers van seksueel geweld goed en gespecialiseerd geholpen worden.

Gewenst maatschappelijk effect:

Mensen zijn veilig in hun persoonlijke omgeving.

Waar streven we naar:

- 1.1. Lichamelijke, psychische en seksuele veiligheid terugbrengen in het systeem.
- 1.2. Snelle en adequate acties plegen waardoor het geweld stopt.
- 1.3. Een kwalitatief goed functionerend Veilig Thuis.
- 1.4. Gezamenlijk gevoelde verantwoordelijkheid voor veiligheid (burgers en professionals) verder ontwikkelen en handelingsperspectief bieden bij vermoedens/signalen van geweld.

1.5. In een crisissituatie wordt snel en adequaat gehandeld; mensen worden bij voorkeur begeleid in de thuissituatie of in veiligheid gebracht en elders opgevangen.

Welke thema's pakken we regionaal op?

Kwaliteitsversterking Veilig Thuis Gelderland Zuid

Gemeenten zijn vanuit de Wmo verplicht om per 1 januari 2015 een advies en Meldpunt voor Huiselijk geweld en Kindermishandeling operationeel te hebben. Om hier invulling aan te geven hebben de raden van de aangesloten gemeenten in april 2014 de kaders voor Veilig Thuis vastgelegd in het Functioneel Programma van Eisen Advies en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (d.d. 31-03-2014). De nadere uitwerking van deze kaders en de opdracht voor realisatie, zoals vastgelegd in het Programma van Eisen Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld Veiligheidsregio Gelderland Zuid (PvE 1.0, Handelingsprotocol juni 2014 incl. regionaal addendum), zijn door de colleges in september 2014 vastgesteld. Op basis van deze besluitvorming is het meldpunt Veilig Thuis in de regio Gelderland Zuid ondergebracht bij de GGD Gelderland Zuid. De opdracht voor realisatie bestaat uit drie fasen: fase 1: Inrichten en ontwikkelen – van 1 juli 2014 tot 1 januari 2015, fase 2: Uitvoeren, monitoren en door ontwikkelen – van 1 januari 2015 tot 1 januari 2017 en fase 3: Stabiliseren en borgen vanaf 1 januari 2017.

Door een combinatie van factoren, waaronder een sterke toename van het aantal meldingen en adviezen, is de ontwikkeling van Veilig Thuis op forse achterstand gekomen

In het najaar van 2015 hebben de Inspecties voor de Jeugdzorg en de Gezondheidszorg onderzoek gedaan bij alle Veilig Thuisorganisaties in Nederland. Daaruit kwam naar voren dat Veilig Thuis Gelderland Zuid op 16 van de 24 toetsingscriteria onvoldoende scoorde. In april 2016 is Veilig Thuis onder verscherpt toezicht geplaatst omdat de werkvoorraden hoog bleven, wettelijke termijnen niet werden gehaald en er steeds een wisselend beeld werd geschetst over de stand van zaken. Om de problemen op te lossen en achterstanden weg te werken hebben de opdracht gevende gemeenten, op basis van verbeterplannen, meerdere keren (2015 en 2016) extra budget beschikbaar gesteld en heeft er een structurele ophoging van het oorspronkelijke budget plaatsgevonden. Daarnaast is voor de aansturing van Veilig Thuis binnen de GGD een aparte directeur aangesteld, die rechtstreeks verantwoording aflegt aan het dagelijks bestuur van de GGD. Het aanvullend budget wordt door Veilig Thuis aangewend om uitvoering te geven aan deze plannen.

Hierbij gaat het om zaken als:

- Garanderen 24 uren bereikbaar- en beschikbaarheid;
- Inzet kwalitatief en kwantitatief voldoende personeel en materieel;
- Duidelijke afspraken te maken met ketenpartners over samenwerking en overdrachtsmomenten (o.a. procesregie en casusregie);
- Voortraject, advies- en consultatiefunctie bij preventie en signalering, te versterken.

Daarnaast heeft het Algemeen Bestuur een besluit genomen over de toekomstige positionering van Veilig Thuis op basis van de onlangs door de colleges vastgestelde keuzenotitie Van Montfoort.^[1] In deze notitie wordt geadviseerd om Veilig Thuis structureel onder te brengen bij de GGD en voor twee jaar (tot juni 2018) de aansturing van een aparte directeur te behouden. Vanwege de ontstane ontwikkelachterstand kunnen gemeenten deze lijn doortrekken op de opdracht (PvE 1.0) en het opdrachtgeverschap. Met als uitzondering hierop het vastgestelde Handelingsprotocol 2014 incl. regionaal addendum. Na het buiten gebruik stellen van het addendum, als gevolg van opmerkingen van de inspecties, heeft er een verschillenanalyse plaatsgevonden tussen het door de colleges vastgestelde protocol (juni 2014) en het Handelingsprotocol van november 2014 waarop de

---

^[1] De toekomst voor Veilig Thuis Gelderland Zuid, 30 mei 2016; in juni 2016 vastgesteld in de colleges van de regio Gelderland Zuid

inspectie heeft getoetst. Uit deze analyse kan worden geconcludeerd dat de versie van november 2014 geen ongunstig effect heeft op de opdracht zoals die door de colleges van Gelderland-Zuid is vastgesteld, omdat het slechts een verdere uitwerking/specificering op uitvoeringsniveau bevat. Op basis hiervan passen wij de opdracht aan Veilig Thuis aan; het Handelingsprotocol VNG juni 2014 incl. regionaal addendum wordt ingetrokken en het Handelingsprotocol VNG november 2014^[2] wordt van kracht als verdere basis voor doorontwikkeling. In de besluitvorming over deze Regionale aanpak wordt dit expliciet aan de colleges ter besluitvorming voorgelegd, evenals het oprekken van de opdracht voor realisatie van fase 2.

De opdracht gevende gemeenten willen meer grip en inzicht krijgen in de doorontwikkeling van Veilig Thuis. Zij zijn in samenspraak met Veilig Thuis bezig met het ontwikkelen van een systeem voor monitoring. Daarnaast is er door de managers van Veilig Thuis, landelijk, een kwaliteitskader “Zicht op veiligheid” opgesteld. In dit kwaliteitskader zijn afspraken vastgelegd over de doorontwikkeling van Veilig Thuis en de samenwerkende ketenpartners, met name wat betreft de overdracht van casuïstiek van Veilig Thuis naar het lokale veld.

Veilig thuis werkt in de regio Gelderland Zuid in nauwe afstemming met de relevante ketenpartners (met name Veiligheidshuis) toe naar een tijdige screening aan de voorkant, waardoor de signalen snel op de juiste plek komen en verantwoordelijkheden helder op elkaar zijn afgestemd. De ontwikkeling van het gezamenlijke voorportaal onder regie van Veilig Thuis heeft vooral tot doel om snel te beoordelen welke organisatie al actief is in een casus, zodat vervolgens een tijdige en passende route gevolgd kan worden.

Begeleiding en opvang van slachtoffers van huiselijk geweld

De Stichting Moviera geeft begeleiding en opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld. Moviera richt zich hierbij ook op specifieke groepen, zoals slachtoffers van mensenhandel, (jeugd)prostitutie en loverboys, slachtoffers van eer gerelateerd geweld, ouderenmishandeling en mannelijke slachtoffers. In overeenstemming met de gemeentelijke visie werkt Moviera vanuit de gedachte “eigen kracht en netwerk benutten voor herstel van duurzame veiligheid”. Moviera is gestart met een pilot om vrouwen die zich in een ernstige onveilige situatie bevinden, zoveel mogelijk te ondersteunen vanuit een eigen zelfstandige woonomgeving. Via de pilot wordt onderzocht welke instrumenten geschikt zijn en hiervoor kunnen worden benut. We ondersteunen een verbreding en doorontwikkeling van ambulantisering van het aanbod.²⁵

Bij de behandeling van slachtoffers door GGZ, Jeugdhulp etc. streven we ernaar dat kinderen zo kort mogelijk uit de thuissituatie worden gehaald. Er wordt gewerkt met een intensieve gezinsbehandeling om de (gedrags)problemen in het gezin aan te pakken, oog te hebben voor sociale problematiek en zo het gezin weer op de rit te krijgen en veilig te maken.

Continuering van het Centrum voor Seksueel Geweld

In Nederland zijn diverse Centra voor Seksueel Geweld. Ook Nijmegen heeft zo'n regionaal centrum voor midden en zuid Gelderland. Het Centrum verleent in enkele zinnen samengevat eerste hulp en nazorg bij acuut seksueel geweld. In VNG verband is via de commissie Gezondheid en Welzijn overeengekomen dat er landelijk 16 Centra voor Seksueel

---

^[2] Bijlage 2: Handelingsprotocol VNG november 2014

²⁵ In de landelijke Regio Aanpak Veilig Thuis onderzoeken de Federatie Opvang en de VNG samen de mogelijkheden om tot meer ambulantisering te komen.

Geweld nodig zijn voor een landelijk dekkend stelsel. Het Centrum Seksueel geweld opereert tot op heden zonder gemeentelijke bemoeienis en bekostiging. In VNG verband is via de commissie Gezondheid en Welzijn²⁶ besloten dat gemeenten de verantwoordelijkheid op zich nemen om de centra in stand te houden als het rijk tijdelijk budget beschikbaar stelt in 2016 en 2017. Dit is toegezegd door het rijk. De VNG commissie heeft daarnaast aangegeven deze verantwoordelijkheid op zich te willen nemen er van uit gaande dat regionale partners de MDA++ - waarin het Centrum kan worden ingebed – meefinancieren.²⁷ De centrumgemeenten hebben, ondanks het voorbehoud ten aanzien van financiering, afgesproken om afspraken te maken over de vorm waarin de hulp voor slachtoffers van seksueel geweld in die regio wordt voortgezet. Die afspraken hebben zowel betrekking op de periode voorafgaand aan de start van de MDA++, als over de periode daarna. Overleg hierover is in Gelderland (ambtelijk) gestart en moet in de loop van dit jaar verder worden uitgewerkt en georganiseerd.

Versterking van de kwaliteit van de acute en duurzame aanpak van Huiselijk geweld en Kindermishandeling (MDA++)

In de notitie “Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg”²⁸ wordt een model gepresenteerd voor gefaseerde ketenzorg. Uitgangspunt hierbij is dat er eerst wordt samengewerkt voor veiligheid en daarna wordt gezorgd voor risicogestuurde en herstelgerichte zorg. In deze Regionale aanpak wordt een visie gegeven op ketenzorg bij kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel misbruik, waarbij het triage-instrument van Veilig Thuis een centrale rol speelt. Met deze notitie wordt een aanzet gegeven voor discussie en nadere uitwerking van de bestaande Multidisciplinaire Aanpak. Beoogd wordt in de MDA++ aanpak “structureel onveilig” en “acuut onveilig” in samenhang te organiseren. Waar intergenerationeel en/of structureel geweld plaatsvindt in een systeem dat complex is in de zorgcomponent én ook complexe justitiecomponenten bevat, wordt de casuïstiek behandeld in het Veiligheidshuis, waar behalve regie op de uitvoering (casemanager) ook de regie op het proces is belegd.

De wethouders van de 35 “centrumgemeenten VO” onderschrijven de noodzaak van een effectieve aanpak voor slachtoffers van ernstige en complexe vormen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld (MDA++). Zij delen de visie dat een effectieve aanpak voor deze slachtoffers intersectoraal, specialistisch en multidisciplinair moet zijn. Zij hebben in VNG-verband (advies aan commissie Zorg en Welzijn VNG) afgesproken dat zij als centrumgemeenten een voortrekkersrol nemen om op zo kort mogelijke termijn samen met de andere gemeenten in hun regio en samen met zorgverzekeraars, maatschappelijke en justitiële partners in hun regio te komen tot afspraken om een MDA++ vorm en inhoud te gaan geven. Hierbij is de intentie uitgesproken om zowel de acute als de structurele variant te gaan realiseren. Zij willen op die manier waarborgen dat ook voor de slachtoffers van seksueel geweld de adequate aanpak, zoals deze nu in de centra voor seksueel en familiaal geweld wordt geboden, wordt gecontinueerd en ingebed in een brede specialistische aanpak. In eerste aanleg is ervoor gekozen om dit op de schaal van *De Veilig Thuis regio* te realiseren. Uiterlijk eind 2018 moet de landelijk dekkende infrastructuur gereed zijn. Centrumgemeenten hebben een voorbehoud gemaakt ten aanzien van realisering, omdat de financiering nog onduidelijk is. Dit maakt het tempo en de prioriteit ten aanzien van realisering in de regio Gelderland Zuid onzeker. Qua prioritering heeft het op orde brengen van Veilig Thuis de hoogste prioriteit.

4. *Duurzaam herstel: stabilisatie van een geweldloze situatie en daar waar mogelijk voorkomen dat geweld opnieuw kan plaatsvinden.*

Toelichting:

---

²⁶ In de VNG commissie Gezondheid en Welzijn zit een vertegenwoordiging van alle gemeenten

²⁷ Besluit VNG commissie Gezondheid en Welzijn 10 december 2016, beslispunt 3c en 4b. Met regionale partners worden o.a. bedoeld zorgkantoren. Andere relevante partners: VWS, NZA

²⁸ Bron: GGD GHOR Nederland mei 2016

Tevens is het van belang dat er voldoende deskundigheid beschikbaar is om niet alleen acuut geweld te stoppen, maar het ook langdurig dan wel definitief te doen stoppen en herstel te realiseren. Hiervan is vooralsnog veelal sprake bij intergenerationele overdracht. Structureel en/of intergenerationeel geweld vraagt om een intensieve en langdurige aanpak, waarbij zorg en justitie op elkaar worden afgestemd in één plan. De regievoering op het plan is cruciaal, omdat er vaak vele partijen betrokken zijn moet de regisseur onafhankelijk en ketenoverstijgend het belang –duurzaam stoppen geweld- en herstel in het oog houden. Dit voorkomt een arsenaal aan “losstaande” interventies die niet integraal zijn afgewogen of op elkaar afgestemd te zijn.

Gewenst maatschappelijk effect:

Mensen houden ingezette gedragsverandering in hun persoonlijke omgeving vast.

Waar streven we naar:

- 1.1. Doorbreken van structureel huiselijk geweld waaronder intergenerationeel geweld.
- 1.2. Er is passende waakvlambegeleiding beschikbaar.
- 1.3. Er komt meer aandacht voor contextuele risicofactoren en beschermende factoren (bezien vanuit alle leefgebieden).
- 1.4. Mensen voelen zich verbonden en (opnieuw) opgenomen in hun persoonlijke omgeving.

Welke thema's pakken we regionaal op:

Inzet expertise toeleiding van plegers naar hulp

We continueren aandacht voor het gedrag van de plegger door het bestendigen van inzet van Pro Persona expertise / Kairos bij casussen waarin sprake is van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld.

Gemeentelijke rol zorg en opvang bij mensenhandel

De commissie Lenferink heeft in het Rapport “Gemeenten en de opvang en zorg voor slachtoffers van mensenhandel” een aantal adviezen gegeven over hoe om te gaan met de problematiek rondom mensenhandel. In VNG verband zijn, via de commissie Gezondheid en Welzijn, de voor gemeenten relevante adviezen eruit gelicht. Daarmee samenhangend is o.a. onderschreven dat het van belang is dat er een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatoren beschikbaar is. De zorgcoördinator kan beschikbaarheid van deskundigheid, samenwerking en afstemming bevorderen en zorgen voor stroomlijning van processen. We plegen inzet op de aanstelling van een zorgcoördinator in onze regio en volgen uitkomsten van nader onderzoek op de diverse andere aanbevelingen van de commissie via de VNG. Ook voor wat betreft de schaalgrootte voor inzet van een zorg coördinator.

3.2. Inzet landelijke voorzieningen en ontwikkelingen

De gemeente Nijmegen is als voormalige centrumgemeente initiator en aanspreekpunt in de contacten met de VNG als het gaat om regionale voorzieningen of afstemming op landelijk niveau over ontwikkelingen die regionaal moeten worden doorvertaald. In het kort gaat het om de volgende aspecten:

- Voorzieningen voor begeleiding en opvang voor specifieke groepen die landelijk is georganiseerd:

- Specialistische opvang voor slachtoffers van eer gerelateerd geweld en loverboys: voor invulling van deze verantwoordelijkheid maken we gebruik van de landelijk ingerichte voorzieningen voor deze subgroep waarover in VNG verband afspraken zijn gemaakt.
  - Mannenopvang: hier zijn landelijk afspraken over gemaakt.
  - Specialistisch advies kindermishandeling: het Landelijk Expertisecentrum Kindermishandeling is beschikbaar voor advies.
- Landelijke ontwikkelingen die worden gevolgd:
    - Pilots ouderenmishandeling en geweld in afhankelijkheidsrelaties door mantelzorgers.
    - Genderspecifieke aanpak: van belang voor professionals om hier kennis van te nemen en te betrekken in de aanpak (Verdrag van Istanbul).
    - VNG-bijeenkomsten met betrekking tot MDA++ aanpak.

3.3 Samenvattend overzicht

Vanuit de Wmo zijn alle gemeenten verantwoordelijk voor de hele keten van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Omdat we als regio hierin onze krachten willen bundelen maken we een aantal afspraken over het gezamenlijk optrekken op bepaalde thema's. In de Regiovisie is op hoofdlijnen aangegeven wat vanuit het perspectief van de gemeente aan bovengemeentelijke inzet verwacht mag worden. We maken in onderstaand schema een doorvertaling op hoofdlijnen voor de verdeling lokaal en regionaal.

Voor de lokale thema's zijn de gemeenten zelf initiator. Bij de uitwerking naar lokale verantwoordelijkheid is het de keuze van een gemeente om de genoemde thema's wel / niet op te pakken of in tijd te prioriteren. De lokale uitwerking is geen onderdeel van deze Regionale aanpak en wordt derhalve door de gemeenten zelf opgepakt in de komende periode. Eventueel kunnen gemeenten op sub-regionaal niveau nadere afspraken maken over het ambitieniveau.

De voormalige centrumgemeente Nijmegen vervult een voortrekkersrol als het gaat om de thema's op regionaal en landelijk niveau.

Overzicht van thema's naar lokale en regionale verantwoordelijkheid

Oppakken op lokaal niveau ²⁹	Oppakken op niveau Regio Gelderland Zuid ³⁰
<p><u>Preventie/signalering/stoppen geweld</u>: Creëren voorwaardenscheppend beleid en samenwerking op het gebied van welzijns-, gezondheids-, jeugd-, onderwijs-, armoedebestrijdings-, veiligheids- en huisvestingsbeleid.</p> <p><u>Duurzaam herstel</u> Zorg na specialistische begeleiding en opvang (in te zetten na maatregelen om het geweld te stoppen en een specialistische aanpak voor duurzaam herstel).</p> <p>Thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterken benutten persoonlijke netwerken • Versterken kwaliteit wijkteams c.q. gebiedsteams (o.a. deskundigheidsbevordering basiskennis, risicotaxatie, veiligheidsplannen) • Ondersteuning bij opvoedings- en gezinsproblematiek • Aanbevelingen Kinderombudsman en Augeo (o.a. weerbaarheid kinderen) • Stimuleren scholen (weerbaarheid en deskundigheidsbevordering) 	<p><u>Stoppen geweld</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afstemming regionaal over gezamenlijke ambities en (keten)aanpak • Monitoring regionale aanpak • Financiering uit centrumgemeentebudget van regionale activiteiten/aanbod • Volgen landelijke ontwikkelingen en deze regionaal agenderen <p>Thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterken kwaliteit Veilig Thuis • Specialistische begeleiding en opvang slachtoffers • Toeleiding plegers naar zorg • Ouderenmishandeling (Borgingsplan, financiële uitbuiting en GIA mantelzorgers) • Voortzetten Centrum Seksueel en Familiaal Geweld • Stimuleren aanwijzen aandachtsfunctionarissen • Deskundigheidsbevordering wijkteams c.q. gebiedsteams m.b.t. Meldcode • Voorkomen/verminderen schade voor kinderen bij vechtscheidingen • Coördinatie zorg en opvang bij mensenhandel • Versterking <i>kwaliteit</i> van de acute en duurzame regionale aanpak (MDA++)

²⁹ Lokale keuze en verantwoordelijkheid individuele gemeenten

³⁰ Gezamenlijke regionale afstemming met centrumgemeente in voortrekkersrol

4. Financiering

De aanpak van huiselijk geweld heeft zijn grondslag in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Kindermishandeling valt onder de Jeugdwet. In de Jeugdwet staat een verwijzing naar de Wmo waar het gaat om een integrale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Zo zijn de wettelijke kaders voor Veilig Thuis (Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling) opgenomen in de Wmo. Bekostiging van de keten preventie tot en met duurzaam herstel kan op grond van deze kaders plaatsvinden uit diverse Wmo budgetten. Te denken valt aan welzijns-, jeugd-, gezondheids- en onderwijsbeleid. Algemeen gehanteerd uitgangspunt is dat preventie en duurzaam herstel in de vorm van nazorg de verantwoordelijkheid is van alle afzonderlijke gemeenten en dat bekostiging door alle gemeenten uit de lokale WMO budgetten plaatsvindt. Naast de lokale WMO budgetten is er vanuit de “centrumgemeente” het Decentralisatiebudget Vrouwenvang (DU VO) beschikbaar. Dit budget zetten we primair in op regionale voorzieningen ten gunste van het stopzetten van geweld en regionaal specialistisch aanbod nodig om duurzaam herstel tot stand te brengen. Het is een taakstellend budget

Het budget is primair bedoeld voor de regionale aanpak van alle vormen van huiselijk geweld variërend van opvang, ambulante begeleiding, bestrijding van ouderenmishandeling tot eer gerelateerd geweld, kindermishandeling en aanpak van loverboys. 35 centrumgemeenten ontvangen jaarlijks een Rijksbijdrage. Deze middelen zijn bestemd voor de aanpak van huiselijk geweld in de zogenaamde “vrouwenopvangregio”. Het betreft hier een zogenoemde decentralisatie-uitkering³¹ (DU VO). VWS heeft aangegeven de financiering van de “vrouwenopvang/huiselijk geweld” via de centrumgemeente-constructie in stand te willen houden onder de voorwaarde dat er in de regio sturing en samenhang in het beleid komt, er een Regiovisie Huiselijk geweld en kindermishandeling wordt opgesteld en er consensus is over inzet van het (regionale) budget “vrouwenopvang”.

In onderstaand schema zijn de begrote rijksbijdragen voor de decentralisatie-uitkering 2016-2020 (DU VO) voor de centrumgemeente Nijmegen weergegeven (bron: meicirculaire 2016)

DU VO	2016	2017	2018 -2020
Hoogte uitkering ³²	€ 2.749.354	€ 2.877.582	€ 3.053.596

Van belang om te melden is dat de hoogte van de begrote decentralisatie-uitkering vrouwenopvang onderhevig is aan bijstellingen door het Rijk. Een voorbeeld hiervan is de bijstelling van de bedragen omdat de maatstaven op basis waarvan het landelijk budget over de centrumgemeenten verdeeld wordt, is gewijzigd. Daarnaast is de hoogte afhankelijk van afspraken die landelijk in bestuurlijk overleg via de VNG worden gemaakt over uitnames voor specifieke doeleinden voor landelijk te organiseren specialistische voorzieningen. Ook komt het voor dat er (tijdelijk) budget wordt toegevoegd door het Ministerie samenhangend met via de VNG gemaakte afspraken met het Ministerie.

³¹ Een decentralisatie-uitkering is net als de algemene uitkering vrij besteedbaar. Er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats. Daarentegen is een decentralisatie-uitkering wel verbonden aan een doel, waardoor de bestedingsvrijheid (materieel) wel begrensd is.

³² Bron: Ministerie VWS, Meicirculaire 2016, in het overzicht is voor 2016 en 2017 al rekening gehouden met de ophoging van € 42.187 voor het Centrum Seksueel geweld. Via de september circulaire 2016 komen de extra middelen beschikbaar.

Voorbeeld hiervan: een extra tijdelijke rijksbijdrage in 2016 en 2017 voor de instandhouding van Centra voor Seksueel Geweld. Bij het plannen van uitgaven moet hier rekening mee worden gehouden.

4.1 Bekostiging aanpak uit het Decentralisatiebudget DU VO

We besteden de DU VO aan divers regionaal aanbod passend in het primaire bestemmingsdoel. We dekken hier voor een deel (oud SHG-deel) de kosten voor Veilig Thuis mee. We subsidiëren Stichting Moviera voor begeleiding en opvang van slachtoffers van huiselijk geweld. We subsidiëren activiteiten ter preventie, signalering en aanpak van Ouderenmishandeling, evenals adviseringsaanbod van Pro Persona voor casussen die in het Veiligheidshuis worden besproken. Daarnaast wordt het Centrum Seksueel en Familiaal geweld eruit bekostigd.

(voorgenomen) besteding van de DU VO in 2016

Het budget wordt besteed aan divers, bestaand, regionaal aanbod:

• Specialistische ambulante begeleiding en opvang huiselijk geweld :	€ 1.641.400 (Moviera)
• Veilig Thuis:	€ 468.410 (kosten samenhangend met dekking oud-MBZ-deel GGD en Moviera)
• Advisering Veiligheidshuis door Pro Persona/Kairos:	€ 22.375
• Ouderenmishandeling:	€ 95.500
• Bijdrage Gennep voor deelname VT in andere regio:	€ 15.557
• Ambtelijke inzet regulier: subsidies, etc.)	€ 70.072 (o.a. VNG, voorbereiding regionaal beleid, verstrekken en afrekening)
• Ambtelijke inzet project:	€ 76.230 (projectleider)
• Raming diverse kosten Uitvoeringsprogramma:	€ 20.000 (onvoorzien, zoals zaalhuur etc.)
• Centrum Seksueel en Familiaal geweld:	€ <u>131.250</u>
Totaal begroot	€ 2.540.794

Nog te besteden in 2016

€ 208.560 (stand 1 augustus 2016)

De uitkering die de centrumgemeente van het Rijk krijgt is taakstellend. Dit houdt in dat zowel de centrumgemeente als de regiogemeenten geen budget toevoegen aan dit decentralisatiebudget. Bij (dreigende) tekorten dient her prioritering plaats te vinden. Bij overschotten vindt reservevorming plaats. Door allerlei omstandigheden kan het jaarresultaat fluctueren. Over 2015 is een bedrag van € 526.211 in reserve. Dit kan in de komende jaren nog worden ingezet.

2.4 Globale raming kosten 2017

Na besluitvorming over de taakverdeling en vaststelling van de thema's wordt onderstaande globale raming uitgewerkt naar een regiobegroting voor 2017.

• Dekking en versterken kwaliteit Veilig Thuis	€ 477.000
• Specialistische begeleiding en opvang slachtoffers	€ 1.588.000
• Toeleiding plegers naar zorg	€ 22.800
• Ouderenmishandeling (Borgingsplan, financiële uitbuiting en GIA mantelzorgers)	€ 120.000 (incl. uitbreiding mantelzorg)
• Voortzetten Centrum Seksueel en Familiaal Geweld	€ 131.250
• Stimuleren aanwijzen aandachtsfunctionarissen	€ 80.000
• Deskundigheidsbevordering wijkteams c.q. gebiedsteams	€ 150.000
• Voorkomen/verminderen schade voor kinderen bij vechtscheidingen	€ 80.000
• Coördinatie zorg en opvang bij mensenhandel	€ 62.903
• Versterking kwaliteit van de acute en duurzame regionale aanpak (MDA++)	PM
• Bijdrage Gennep voor deelname VT in andere regio:	€ 15.557
• Ambtelijke inzet regulier: subsidies, etc.)	€ 70.072 (o.a. VNG, voorbereiding regionaal beleid, verstrekken en afrekening)
• Raming diverse kosten Regionale aanpak:	€ 80.000 (onvoorzien, zaalhuur, projectleider, etc.)
Totaal raming	€ 2.877.582

Beschikbaar budget op basis van meicirculaire voor 2017

€ 2.877.582

Door verschuivingen over jaarschrijven of onverwachte mee- en tegenvallers kan er in een jaarschijf een verschil ontstaan. Daarnaast kan er onderscheid worden gemaakt naar incidenteel (b.v. deskundigheidsbevordering) en structureel in te zetten budget (b.v. dekking Veilig Thuis). In bovenstaande globale kostenraming is deze uitsplitsing naar incidenteel en structureel nog niet gemaakt, evenals een doorvertaling van eventuele mee- c.q. tegenvallers. Dit gebeurt bij het opstellen van de begroting voor 2017 e.v.

5. Monitoren/evalueren

Om de uitwerking van de ambities vorm en inhoud te geven en de uitvoering te kunnen monitoren is goede (management)informatie nodig. Alleen aan de hand van goede informatie is het mogelijk concrete uitvoeringsplannen te maken, ontwikkelingen en resultaten te monitoren met (prestatie)indicatoren en de aanpak te evalueren. Daarbij gaat het zowel om outputgegevens (hoeveel casussen, wat voor casussen, trajecten, doorverwijzingen etc.) als om outcomegegevens (resultaten casussen, maatschappelijke effecten). Daarnaast is kwalitatieve informatie van belang over het verloop van de (uitvoerings)processen. De basis voor dit soort gegevens is gelegen in een adequate registratie binnen de basisprocessen van participanten binnen het proces. Dat betekent bijvoorbeeld een adequate vastlegging van casussen met relevante en duidelijk omschreven variabelen en mogelijkheden tot het opvragen van selecties en rapportages. Dat laatste is onder meer belangrijk om (vreemde) uitkomsten te kunnen duiden. Nu is het vaak niet of via veel omwegen (en kosten) mogelijk om goede rapportages op te stellen.

In het kader van onderhavige Regionale aanpak is het belangrijk dat snel gestart wordt met:

- 1) inventarisatie en analyse van wat bestaande registraties opleveren aan adequate informatie en waar nodig het stimuleren van verbeteringen in registraties
- 2) het opzetten van monitoring en de samenstelling van (prestatie)indicatoren die hierbij zijn toe te passen.

Bij het opstellen van een systeem van monitoring is het ook van belang om aan te sluiten op en te combineren met landelijke ontwikkelingen om zo benchmarking mogelijk te maken. Er zijn nu al diverse landelijke monitoringssystemen en informatiebronnen (zoals de Monitor Kindermishandeling, onlangs uitgebreid met Huiselijk geweld). Binnen Veilig Thuis Gelderland-Zuid wordt een "groeimodel prestatie-indicatoren" ontwikkeld, waarin voorstellen worden gedaan met betrekking tot registratie, monitoring en de formulering van indicatoren.

In september 2017 vindt de eerste tussentijdse evaluatie van de Regionale aanpak plaats. Om te kunnen evalueren dient met betrekking tot monitoring nog het nodige voorwerk te worden gedaan. Om over een jaar te kunnen evalueren zal hier bij aanvang van het project een begin mee worden gemaakt.

6. Nadere uitwerking van de regionale thema's

Voor de leesbaarheid van deze Regionale aanpak zijn de verzamelde acties samengevat in thema's. De Regionale aanpak dient in de loop van dit jaar nog te worden doorvertaald naar uitvoeringsplannen op lokaal, sub-regionaal en regionaal niveau. Om te kunnen evalueren of we de behaalde doelen (output) en gewenste maatschappelijke effecten (outcome) hebben behaald moet er een concretiseringslag (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) over de doelen (in acties en gewenste resultaten) heen. In deze concretiseringslag gaan we de Wmo-raden in de twee sub-regio's betrekken. Verder gaan we de betrokkenen uit de werkbijeenkomsten en vertegenwoordigers van de genoemde beleidsterreinen opnieuw in dit proces betrekken. Dit betekent dat de sub-regio's hiervoor capaciteit beschikbaar zullen moeten stellen, bijvoorbeeld voor continuering van de regionale ambtelijk werkgroep. De invulling hiervan en de uitlijning van het regionale proces wordt door een projectleider van de gemeente Nijmegen samen met hen in een projectplan vastgelegd. Hierbij wordt ook het jaarlijkse actualisatie- en evaluatieproces meegenomen en het opstellen van de begroting voor 2017.

Deze projectleider zal in overleg met de ambtelijke regionale werkgroep tevens voorstellen doen voor het opzetten van een monitoringsinstrument en het uitwerken van de overige uitwerkingspunten uit deze Regionale aanpak, zoals het beleid voor gender specifieke aanpak, vertaling hiervan naar uitvoering en te stellen kwaliteitseisen aan sociale (wijk)teams en gebiedsteams. Het proces en de prioritering van MDA++ en SFG vraagt om specifieke proceskwaliteit en strakke sturing. Ook hier zal de projectleider een voorstel voor doen.

Bijlage 1.

Regiovisie 2015: "Voor een veilig thuis"

Bijlage 2.

Handelingsprotocol VNG november 2014
